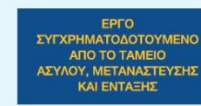

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΩΣ ΚΛΕΙΔΙ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

Γιώργος Ανδρουλάκης
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

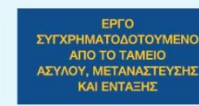
Περίγραμμα Εισήγησης

- Ενταξιακές εκπαιδευτικές πολιτικές για μετανάστες και πρόσφυγες: κριτική.
- Τα έργα ΜΑΘΕΜΕ και PRESS
- Κριτική γλωσσική εκπαίδευση και γλωσσική πολιτική
- Συζήτηση

Ενταξιακές εκπαιδευτικές πολιτικές

Σε επίπεδο συστήματος (διεθνείς, εθνικές, περιφερειακές): σημαντικές για χρηματοδότηση, νομικά πλαίσια κατά των διακρίσεων, οδηγίες και υλικό, εκπαίδευση εκπαιδευτικών, δομές προσχολικής εκπαίδευσης, σχολική διαρροή.

Σε επίπεδο σχολικών μονάδων: bottom-up και 'tailor-made' προοπτική, εναλλακτική, ευέλικτη, μαθητοκεντρική.

Αναποτελεσματικότητα των ενταξιακών πολιτικών για μετανάστες και πρόσφυγες (1)

Σε πολλές χώρες και στην Ελλάδα: **μη συστηματική αποτίμηση** της εφαρμογής των εκπαιδευτικών πολιτικών.

Όταν έχουμε στοιχεία, οι τάσεις είναι:

- **Χαμηλότερα εκπαιδευτικά αποτελέσματα** για τα παιδιά με μεταναστευτικό υπόβαθρο
- Υψηλότερη ή ανάλογη **κινητοποίηση** για τα παιδιά με μεταναστευτικό υπόβαθρο σε σχέση με τους μονόγλωσσους μαθητές
- Εκπαιδευτικός **διαχωρισμός**: ακόμη πρόβλημα!
- Οι **εκπαιδευτικοί** σπάνια εργάζονται σε καλές συνθήκες και δεν έχουν υψηλές προσδοκίες
- Η **διδασκαλία των γλωσσών προέλευσης** δεν είναι ο κανόνας
- Η **επικοινωνία μεταξύ των σχολείων και των οικογενειών** με μεταναστευτικό υπόβαθρο είναι συχνά προβληματική.

Αναποτελεσματικότητα των ενταξιακών πολιτικών για μετανάστες και πρόσφυγες (2)

- **Συγκεντρωτικές εκπαιδευτικές πολιτικές** (curricula, απασχόληση εκπαιδευτικών, ανακατανομή πόρων)
- **Εθνοκεντρικές προσεγγίσεις** (εστίαση στις εθνικές γλώσσες): η γλωσσική στήριξη δεν είναι ποτέ αρκετή!
- Ασυνεχείς, επιμέρους και μη συνεκτικές παρεμβάσεις
- Ομαδοποίηση με βάση την ηλικία και σχολική επιλογή συνδέονται με το κοινωνικο-οικονομικό status
- Ο ανταγωνισμός και όχι η αλληλεγγύη ως κεντρικό μήνυμα στα σχολεία
- Η μετανάστευση ως πρόβλημα και όχι ως ευκαιρία.

Αποτελεσματικές ενταξιακές πρακτικές

- Πολυγλωσσικοί στόχοι στην προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία και περαιτέρω
- Συνεργατική μάθηση
- Διαπολιτισμική και διαγλωσσική κατάρτιση των εκπαιδευτικών
- Εκπαιδευτικοί με μεταναστευτικό υπόβαθρο
- Από την προφορική παράδοση στους (πολυ)γραμματισμούς ως εργαλεία
- CLIL
- Δημιουργία ειδικών syllabi και διδακτικών υλικών με βάση την ανάλυση των τοπικών αναγκών
- Μεικτές κοινότητες μάθησης**
- Διττοί στόχοι, για μαθητές και εκπαιδευτικούς**

Ταυτότητα του έργου ΜΑΘΕΜΕ (2015)

ΜΑΘΕΜΕ → Μαθήματα στην ελληνική γλώσσα και τον πολιτισμό για μετανάστες/τριες από μη ευρωπαϊκές χώρες (άνεργοι/ες, μητέρες, ΑμεΑ, και αναλφάβητοι/ες μετανάστες/τριες)

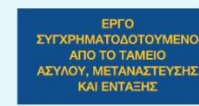
Συντονιστής έργου: Εργαστήριο Μελέτης, Διδασκαλίας και Διάδοσης της Ελληνικής Γλώσσας και της Πολυγλωσσίας (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας)

Μαθήματα σε 7 πόλεις (Αθήνα, Πειραιάς, Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Ιωάννινα, Λάρισα, Ηράκλειο) σε 3 επίπεδα γλωσσομάθειας: αρχάριο, μέσο και προχωρημένο επίπεδο

410 μαθητευόμενοι/ες συνολικά, 80 ώρες διδασκαλίας σε κάθε ομάδα

Κύριος στόχος: η ενδυνάμωση των μεταναστών/τριών κατά τη διαδικασία της ένταξής τους στην Ελλάδα, δίνοντας φωνή στις αφηγήσεις τους και σχεδιάζοντας ειδικά μαθήματα ελληνικών

Προϋπολογισμός: 150.000.

Στάδια υλοποίησης του ΜΑΘΕΜΕ

Καταγραφή του κοινού-στόχου και αρχικές επαφές

Ανάλυση αναγκών: ανίχνευση και ανάλυση των κοινωνικών προσδοκιών, των επικοινωνιακών και γλωσσικών τους αναγκών

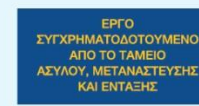
Σχεδιασμός μαθημάτων: σχεδιασμός των μαθησιακών στόχων προς επίτευξη και δημιουργία syllabus για κάθε μαθητική ομάδα (κατηγορία)

Σχεδιασμός, ανάπτυξη και προσαρμογή εκπαιδευτικού υλικού σε έντυπη ή πολυμεσική μορφή, οργάνωση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων

Υλοποίηση μαθημάτων: δωρεάν μαθήματα στην ελληνική γλώσσα, ιστορία και πολιτισμό σε κατάλληλους εκπαιδευτικά χώρους στις 7 πόλεις

Αξιολόγηση προγράμματος: αξιολόγηση και αναστοχασμός στα υλοποιημένα μαθήματα. Δημιουργία ενός πακέτου πόρων για τη χρησιμοποίησή του από μελλοντικά αντίστοιχα έργα

Διάχυση: αξιοποίηση των αποτελεσμάτων, δρώμενα για το κοινό και τον τύπο, επιστημονικές συναντήσεις, διαδικτυακή πύλη και δημοσιεύσεις

<http://greeklanglab.pre.uth.gr/el/ereunitika-programmata/matheme/>

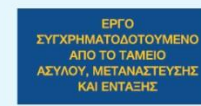
Ταυτότητα του έργου PRESS

P.R.E.S.S. → Provision of Refugee Education and Support Scheme
Πρωτοβουλία του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (ΕΑΠ)
για παροχή Εκπαίδευσης και Υποστήριξης στους Πρόσφυγες

ΣΤΟΧΟΣ: σχεδιασμός και υλοποίηση εκπαιδευτικών δράσεων και παρεμβάσεων υποστήριξης για τους πρόσφυγες, με έμφαση στην πρωτογενή έρευνα επικοινωνιακών, γλωσσικών και εκπαιδευτικών αναγκών και προσδοκιών των προσφύγων και στην **εκπαιδευτική ενδυνάμωση παιδιών και ενηλίκων προσφύγων που βρίσκονται στην Ελλάδα.**

Διάρκεια: Ιούνιος 2016 - Δεκέμβριος 2017

Προϋπολογισμός: 830.000.

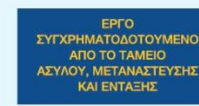

Άξονες του PRESS

Άξονας 1. Έρευνα → ποιοτική & ποσοτική έρευνα
Διεπιστημονική έρευνα → κοινωνιογλωσσολογική και ανθρωπολογική με σκοπό την ανίχνευση των εκπαιδευτικών (γλωσσικών και επικοινωνιακών) αναγκών και προσδοκιών των προσφύγων (με βάση την ηλικία και άλλες αναλυτικές παραμέτρους).

Άξονας 2. Γλώσσες → στοχεύει στη γλωσσική και πολιτισμική ένταξη και προσαρμογή προσφύγων (ενηλίκων και παιδιών) μέσα από δράσεις **άτυπης και μη τυπικής εκπαίδευσης**

Άξονας 3. Ενδυνάμωση → **κοινωνική ευαισθητοποίηση**, στην παροχή **υποστηρικτικών υπηρεσιών** και σε στοχευμένες παρεμβάσεις για τη μακροπρόθεσμη εκπαιδευτική ενδυνάμωση των προσφύγων.

Άξονας 2: Γλωσσική εκπαίδευση των προσφύγων

ΔΡΑΣΗ 10 Κατάρτιση εκπαιδευτικών, διαμεσολαβητών & εθελοντών

ΔΡΑΣΗ 13 Κινητή μονάδα υποστήριξης, πληροφόρησης και τηλε-εκπαίδευσης προσφύγων (12 θέσεων)

ΔΡΑΣΗ 14 Πρόγραμμα-γέφυρα Α: Γλωσσική και κοινωνική προσαρμογή-ένταξη στο σχολικό περιβάλλον παιδιών & οικογένειας

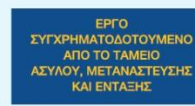
ΔΡΑΣΗ 15 Πρόγραμμα-γέφυρα Β: Γλωσσική και κοινωνική προσαρμογή-ένταξη και υποστήριξη εφήβων

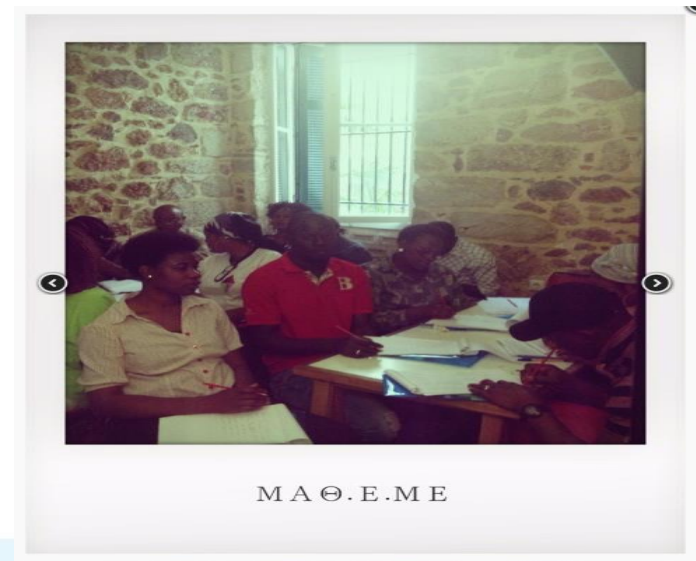
ΔΡΑΣΗ 16 Γλωσσική εκπαίδευση ενηλίκων προσφύγων

ΔΡΑΣΗ 17 Αξιοποίηση 1.000 αδειών OLS για τη γλωσσική κατάρτιση και πιστοποίηση προσφύγων

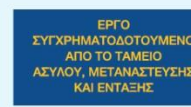
ΔΡΑΣΗ 18 Άτυπη εκπαίδευση για γυναίκες: Πολυτροπικό υλικό και Παρεμβάσεις

ΔΡΑΣΗ 19 Άτυπη εκπαίδευση για παιδιά και γονείς: Πολυτροπικό Υλικό και Παρεμβάσεις

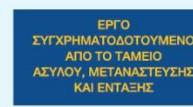

ΜΑΘ.Ε.ΜΕ

Αλληλεγγύη, Πρόοδος, Ευημερία

[http://press-project.eap.gr/
toolkit/login/index.php](http://press-project.eap.gr/toolkit/login/index.php)

Κριτική γλωσσική εκπαίδευση

Κριτική γλωσσική επίγνωση (Fairclough ed. 1993), *Κριτική εφαρμοσμένη γλωσσολογία* (Pennycook 2001), *Κριτική παιδαγωγική στη γλωσσική διδασκαλία* (Norton & Toohey 2004)

ΑΡΧΕΣ:

- Σχεδιασμός και εφαρμογές γλωσσικής διδασκαλίας που προωθούν την κοινωνική δικαιοσύνη και συνοχή
- Ανάλυση αναγκών του κοινού-στόχου και συμμετοχή του στις αποφάσεις
- Επαναδιαπραγμάτευση των σχέσεων εξουσίας εκπαιδευτικών - εκπαιδευομένων

Από την ανάλυση αναγκών στην κριτική γλωσσική εκπαίδευση

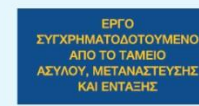
- **Συνεχώς μεταβαλλόμενο τοπίο και σύνθεση πληθυσμών στους καταυλισμούς και στους αστικούς ιστούς** → πολλές εθνότητες, στο ήδη ποικίλο (superdiverse) περιβάλλον, συνύπαρξη διαφορετικών **ταυτοτήτων**, θρησκευτικών ομάδων, διαφορετικών γλωσσών και πολιτισμών, διαφορετικών εκπαιδευτικών υπόβαθρων
- **Η αναγκαιότητα της ανάλυσης αναγκών ακόμη πιο σημαντική** λόγω ακριβώς αυτής της ποικιλομορφίας και της ασταθούς κατάστασης
- **Η πρόκληση της ανάλυσης αναγκών σε κοινό με προσφυγικό υπόβαθρο** → Χρειάζεται ευελιξία. Πρόκληση η μετακίνηση (mobility). Μπορούμε να μεταφέρουμε/αξιοποιήσουμε τη γνώση από κοινό με μεταναστευτικό υπόβαθρο σε κοινό με προσφυγικό; Διαφορές και προκλήσεις (πρακτικές, εννοιολογικές, επιστημολογικές) → νέα θεωρητικά και εννοιολογικά εργαλεία, διεπιστημονικότητα
- **ΕΝΑΣ ΠΙΘΑΝΟΣ ΤΡΟΠΟΣ:** Από την έννοια του **context** στην έννοια του **chronotope** (Blommaert & De Fina 2016).

Από την ανάλυση αναγκών στην κριτική γλωσσική εκπαίδευση

- ◎ **Με ποιον τρόπο;** → ανάλυση αναγκών, σχεδιασμός βασισμένος στα αποτελέσματα της έρευνας → συν-σχεδιασμός από ομάδες ατόμων με διαφορετικά γλωσσικά-πολιτισμικά στοιχεία και εκπαιδευτικό υπόβαθρο (μεικτές ομάδες) → εφαρμογή σε κύκλους και ανατροφοδότηση → τελικό πρότυπο εκπαιδευτικό και διδακτικό υλικό
- ◎ **Πρόκληση για ποιους;** → για ερευνητές, εκπαιδευτικούς, φορείς λήψης αποφάσεων, άλλους εμπλεκόμενους (κοινωνικούς λειτουργούς, γιατρούς, δικηγόρους, στρατιωτικούς κλπ.), τοπική κοινωνία
- ◎ **τι σημαίνει πολιτική απόφαση σε αυτό το πλαίσιο;** → να **ΜΕΤΑΚΙΝΗΘΟΥΜΕ**, «mobility» και στον τρόπο λήψης αποφάσεων → να **ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΟΥΜΕ** προηγούμενες παρωχημένες πολιτικές αποφάσεις, να **ΔΡΑΣΟΥΜΕ** απορρίπτοντας μοντέλα passe-partout.

Κριτική γλωσσική εκπαίδευση και ενταξιακή γλωσσική πολιτική

- ⦿ *πώς θα περάσουμε από την ανάλυση αναγκών στις πολιτικές αποφάσεις;*
- ⦿ **αναγκαιότητα** της έρευνας **ανίχνευσης και ανάλυσης αναγκών**
- ⦿ **πιλοτική εφαρμογή** εκπαιδευτικών δράσεων, ευέλικτων μοντέλων
- ⦿ **ανοιχτότητα** σε καινοτόμες ιδέες βασισμένες στις ιδιαίτερες ανάγκες και προσδοκίες των προσφύγων
- ⦿ (informed) **εφαρμογή** → καλές πρακτικές → πολιτικές αποφάσεις
- ⦿ **ποιοι παράγοντες παίζουν ρόλο;**
 - ❑ *Ταυτότητες, χώροι & αλληλεπίδραση (chronotopic identities)*
 - ❑ *Ποσότητα (πόσοι, αριθμοί, πού, πότε) vs ποιότητα (ποιοι, με ποιες ανάγκες, ιδιαιτερότητες, πώς και γιατί) --> προκλήσεις και διλήμματα*

Κριτική, πολιτική και ευθύνη

- **πολιτικοποιώντας την εκπαιδευτική πράξη** – κριτικές εννοιολογήσεις των εκπαιδευτικών παρεμβάσεων (κριτική προσέγγιση της παιδαγωγικής πράξης)
- **ασκώντας πολιτική** (εκπαιδευτική δράση ως πολιτική δράση - νέοι χώροι και πολιτικοί Λόγοι - διευρύνοντας τα όρια της γραφειοκρατίας και του χώρου)
- Αναλαμβάνοντας την **πρωτοβουλία** και την **ευθύνη**, όχι μόνο εξασφαλίζοντας το **δικαίωμα στην εκπαίδευση** για τα προσφυγόπουλα (3,5 εκατ. εκτός σχολείου στον κόσμο) αλλά και **ποιοτική εκπαίδευση**.

ΤΑΜΕΙΑ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΥΜΟΥ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

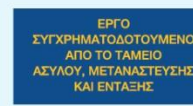

ΕΡΓΟ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΟ
ΑΠΟ ΤΟ ΤΑΜΕΙΟ
ΑΣΥΛΟΥ, ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ
ΚΑΙ ΕΝΤΑΞΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΟΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΚΥΠΡΟΥ

Σας ευχαριστώ!

Αλληλεγγύη, Πρόοδος, Ευημερία